Lieta Nr.A420735810
A42-03010-11/36

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Liepājā 2011.gada 28.novembrī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese A.Kudrēviča,

piedaloties atbildētājas – Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes pārstāvēm *J.P.* un *S.E.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc *E.S.* pieteikuma par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru *E.S.* atlīdzinātu morālo kaitējumu Ls 1000 apmērā, izdošanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2010.gada 31.janvārī plkst.4:30 Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes Kārtības policijas biroja Patruļpolicijas nodaļas Patruļdienesta rotas kārtībnieks sastādīja Administratīvās aizturēšanas protokolu Nr.43 *(lietas 31.-32.lapa)*, no kura redzams, ka *E.S.* 2010.gada 31.janvārī plkst.4:30 administratīvi aizturēts par administratīvā pārkāpuma izdarīšanu, kas paredzēts Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – kodekss) 167. un 175.pantā, lai noskaidrotu lietas apstākļus un sastādītu protokolu. *E.S.* atbrīvots 2010.gada 31.janvārī plkst.6:40. *E.S.* atteicies minēto protokolu parakstīt.

2010.gada 31.janvārī plkst.5:20 Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes Kārtības policijas biroja Patruļpolicijas nodaļas Patruļdienesta rotas kārtībnieks *E.S.* sastādījis administratīvā pārkāpuma protokolu Nr.PA385518 *(lietas 27.-28.lapa)*, kurā norādīts, ka 2010.gada 31.janvārī plkst.4:20 Ziemeļu ielā *E.S.* uz ielas sabiedriskā vietā lamājās necenzētiem vārdiem, uz aizrādījumiem pārtraukt lamāties nereaģēja un nepakļāvās policijas darbinieku likumīgajām prasībām pārtraukt lamāties necenzētiem vārdiem un sekot līdzi uz dienesta automašīnu. Atbildība par pārkāpumu paredzēta kodeksa 167. un 175.pantā. Minēto protokolu *E.S.* atteicies parakstīt.

Ar 2010.gada 3.marta Liepājas tiesas lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā Nr.120008510 *(lietas 39.-40.lapa)*, izskatot administratīvā pārkāpuma lietas Nr.120008510 materiālus attiecībā pret *E.S.*, nolemts lietvedību pēc kodeksa 167. un 175.panta izbeigt.

2010.gada 10.maijā Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldē saņemta *E.S.* pretenzija *(lietas 48.lapa)*, kurā, ņemot vērā Liepājas tiesas 2010.gada 3.marta lēmumu, *E.S.* norādījis, ka policijas pārvaldes darbības pret viņu ir bijušas nelikumīgas un nepamatotas, kā rezultātā ir aizskartas viņa cilvēktiesības, un līdz ar to lūdzis atlīdzināt morālo kaitējumu Ls 1000 apmērā.

Ar Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes priekšnieka 2010.gada 10.jūnija lēmumu Nr.VP3/PA385518 (turpmāk – Lēmums) *(lietas 5.-10.lapa)* nolemts:

1) noraidīt *E.S.* pretenziju daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu Ls 1000 apmērā;

2) atvainoties *E.S.* par sagādātajām neērtībām, nepamatoti piemērojot administratīvā pārkāpuma sastāvu pēc kodeksa 167. un 175.panta, sastādot administratīvā pārkāpuma protokolu.

Lēmums pamatots ar apstākli, ka lietā nav konstatētas policijas darbinieku prettiesiskas darbības, bet lietvedība izbeigta tikai dēļ administratīvā pārkāpuma sastāva neesamības.

[2] 2010.gada 21.jūlijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja *E.S.* pieteikums par morālā kaitējuma Ls 1000 apmērā atlīdzinājumu.

Pieteicējs norāda, ka situācijā, kad viņš ticis pakļauts policijas darbinieku nepamatotai spēka piemērošanai, aizturēts un ievietots policijas izolatorā, kā arī piedalījies tiesas sēdē, formāla iestādes atvainošanās ir nepietiekama. Pretēji Lēmumā norādītajam, pieteicējs uzskata, ka policijas pretlikumīgā rīcība pret viņu, aizturot, ir tieši vērsta pret pieteicēja brīvību, tādējādi iestādes norāde, ka pieteicējam papildus jāpierāda morālais kaitējums, ir nepamatota. Papildus pieteicējs norāda, ka viņam nodarīto morālo aizskārumu saskaņā Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.pantu novērtē kā smagu.

[3] Atbildētāja – Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvalde tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā norāda, ka pieteicēja prasījumu neatzīst un uzskata to par nepamatotu, balstoties uz turpmāk norādītiem iebildumiem.

[3.1] 2010.gada 31.janvārī plkst.4:20 policijas pārvaldes kārtībnieki, ar dienesta automašīnu patrulējot maršrutā pa Ziemeļu ielu, Liepājā, pamanījuši pa ielu ejam divus vīriešus tumšās drēbēs un nolēmuši pārbaudīt viņu personību, jo 2010.gada 30.janvārī instruktāžas laikā saņemta informācija, ka Liepājā no veikala nozagta nauda, ko izdarījuši divi vīrieši, tērpti melnās drēbēs. Veicot darbības, lai noskaidrotu personības, abi vīrieši sākuši lamāties necenzētiem vārdiem un nav pakļāvušies policijas darbinieku prasībām lamāšanos pārtraukt un sekot uz dienesta automašīnu, līdz ar ko abi vīrieši aizturēti un nogādāti uz policijas iecirkni.

[3.2] Atlīdzinājuma veids (atvainošanās) pieteicējam noteikts pamatoti, jo pieteicējs pretenzijā pamatojies uz Civillikuma 1779.panta nosacījumiem, savukārt, Civillikuma 1770.pants nosaka, ka ar zaudējumu jāsaprot katrs mantiski novērtējams pametums. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments 2008.gada 10.septrmbra spriedumā, civillietā Nr.C16086106, norādījis, ka minētās tiesību normas izpratnē ar jēdzienu „zaudējums" saprot jebkādu mantas samazinājumu, zudumu vai bojājumu, kā arī citas mantiski novērtējamas tiesību aizskāruma sekas. Zaudējumu atlīdzības pienākums iestājas tad, kad vienlaicīgi pastāv šādi priekšnoteikumi jeb atlīdzības pamati: 1) tiesību aizskārēja neattaisnojama darbība, kas attiecīgos gadījumos ietver arī novērtējumu no vainojamības viedokļa; 2) zaudējumu esamība; 3) cēloniskais sakars starp zaudējumiem un neatļauto darbību. Pieteicējs pretenzijai nav pievienojis nekādus dokumentus, kas pierādītu, ka policijas pārvaldes darbinieku rīcības rezultātā viņam būtu nodarīti jebkādi zaudējumi.

[3.3] Pieteicējs pamatojies arī uz Civillikuma 1635.pantu. Atbildētāja nepiekrīt šādam pamatojumam, jo Civillikuma 1635.panta trešā daļa nosaka, ka tikai tad, ja neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārums ir izpaudies kā noziedzīgs nodarījums pret personas brīvību, kā to pretenzijā norāda pieteicējs, ir pieņemams, ka cietušajam šādas darbības rezultātā ir nodarīts morālais kaitējums. Likuma „Par policiju" 13.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka policijas darbiniekam, pildot dienesta pienākumus, ir tiesības lietot fizisku spēku, speciālos cīņas paņēmienus, speciālos līdzekļus un speciālos transportlīdzekļus, izmantot dienesta suņus un zirgus, kā arī ievietot aizturētās personas pagaidu turēšanas telpās un šim nolūkam paredzētajos transportlīdzekļos. Savukārt, 2009.gada 7.jūlija Ministru kabineta noteikumu Nr.735 „Kārtība, kādā personas tiek ievietotas un turētas pagaidu turēšanas vietās, un prasības šādu vietu aprīkošanai" 2.punkts nosaka, ka pagaidu turēšanas telpā (vietā) personas ievieto uz laiku līdz trim stundām. No administratīvās aizturēšanas

protokola Nr.43 redzams, ka pieteicējs administratīvi aizturēts 2010.gada 31.janvārī plkst.4:30 un atbrīvots tās pašas dienas plkst.6:40, līdz ar to normatīvo aktu prasības, no policijas darbinieku puses, veicot aizturēšanas darbības, nav pārkāptas. Ar 2010.gada 3.marta Liepājas tiesas lēmumu ir nolemts, ka lietvedība izbeidzama tikai par kodeksa 167. un 175.panta pārkāpuma sastāva neesamību.

Tātad, pieteicēja apgalvojums, ka morālais kaitējums nodarīts, policijas darbiniekiem viņu pretlikumīgi nogādājot policijas iecirknī, kur turēts vairākas stundas, ir noraidāms. Turklāt, Latvijas Republikas Civillikuma 1635.panta trešajā daļā ir noteikts, ka citos gadījumos morālais kaitējums cietušajam ir jāpierāda, tomēr nav saprotams pēc kādiem kritērijiem pieteicējs sev nodarīto morālo kaitējumu ir novērtējis Ls 1000 apmērā.

[3.4] Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2009.gada 5.jūnija spriedumā lietā Nr.SKA-338/2009 ir atzinis, ka augstākas iestādes lēmums, ar kuru atceļ zemākas iestādes lēmumu, un, ja tādējādi atjaunojas iepriekšējais stāvoklis, ir vērtējams kā atbilstīgs atlīdzinājums un tas ir atbilstošs Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturtajai daļai. Līdz ar to pēc analoģijas principa atbildētāja uzskata, ka atlīdzinājums ir atbilstīgs, jo pārkāpuma radītās sekas ir likvidētas ar Liepājas tiesas 2010.gada 3.marta lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā Nr.120008510 un prasītājam ir atjaunota tiesiskā situācija, kāda būtu bijusi, ja konkrētā Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes darbinieku rīcība nebūtu notikusi, turklāt papildus Senāts norāda, ka administratīvā pārkāpuma lietā pieņemta lēmuma atcelšana pati par sevi ir morāls gandarījums; tā ir atzīšana par nevainīgu administratīvā pārkāpuma izdarīšanā.

[3.5] Ņemot vērā minēto, atbildētāja uzskata, ka pieteicējam nav nodarīts būtisks morālais kaitējums un Liepājas tiesas 2010.gada 3.marta lēmums administratīvā pārkāpuma lietā Nr.120008510, ar kuru pret *E.S.* ir izbeigta lietvedība, ir atbilstīgs atlīdzinājums, turklāt Lēmumā policijas pārvalde ir rakstveidā atvainojusies pieteicējam. Arī Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2009.gada 5.jūnija spriedumā lietā Nr.SKA-338/2009 ir norādījis, ka atvainošanās ir atbilstīgākais atlīdzinājuma veids, ar kuru atlīdzina morālo kaitējumu, kurš nav smags.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs neieradās. No lietas materiāliem tiesa konstatē, ka pieteicējam par tiesas sēdes laiku un vietu paziņots likumā noteiktā kārtībā, par neierašanās iemesliem tiesai nav paziņots un nav saņemts lūgums atlikt lietas izskatīšanu.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 214.panta pirmajai daļai, tiesa var sākt lietas izskatīšanu, ja vien saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 268. vai 269.pantu nav pamats to atlikt.

Tiesa, nekonstatējot Administratīvā procesa likuma 268. vai 269.pantā minētos lietas atlikšanas iemeslus, nolēma izskatīt lietu bez pieteicēja piedalīšanās tiesas sēdē.

[5] Tiesas sēdē atbildētājas pārstāves pieteikumā ietverto prasījumu neatzina, baltoties uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumā izklāstīto argumentāciju.

Motīvu daļa

[6] Tiesa konstatē, ka lietā pastāv strīds, par to, vai pastāv priekšnosacījumi atlīdzināt pieteicējam morālo kaitējumu Ls 1000 apmērā.

[7] Administratīvā procesa likuma 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Savukārt Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) 1.pants noteic, ka likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu (turpmāk zaudējumu atlīdzinājums), kas nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību.

Šā likuma 4.panta pirmā daļa noteic, ka iestāde zaudējumus var nodarīt ar darbību, izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies. Savukārt, šā likuma 5.pants noteic, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu ir cietušajam, proti, privātpersonai, kas ir prettiesiska administratīvā akta adresāts vai trešā persona Administratīvā procesa likuma izpratnē, kā arī privātpersonai, pret kuru ir tieši vērsta vai kuru tieši skar iestādes prettiesiska faktiskā rīcība.

No minētajām tiesību normām secināms, ka persona var prasīt zaudējumu atlīdzinājumu (arī morālā un personiskā kaitējuma), ja zaudējumi nodarīti ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību, kas atzīta par prettiesisku.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 9.pants noteic, ka morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir personiskais kaitējums, kas izpaužas kā fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Šā likuma 11.panta trešā daļa noteic, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums.

No minētajām tiesību normām secināms, ka persona var prasīt zaudējumu atlīdzinājumu (morālā un personiskā kaitējuma), ja zaudējumi nodarīti ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību, kas *atzīta par prettiesisku*. Minētais apstiprināts arī judikatūrā, proti, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments (turpmāk arī – Senāts) savā praksē ir atzinis, ka lai prasītu atlīdzinājumu administratīvā procesa kārtībā, nepieciešams konstatēt, ka mantiskie zaudējumi vai morālais kaitējums nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Prasījums par atlīdzinājumu ir nesaraujami saistīts ar konkrēto administratīvo aktu vai faktisko rīcību *(Senāta 2006.gada 12.septembra lēmuma lietā Nr.SKA-511/2006 10.punkts, 2007.gada 25.janvāra lēmuma lietā Nr.SKA-185/2007 6.1.punkts, 2008.gada 25.janvāra lēmumā lietā Nr.SKA-185/2008 7.punkts, 2008.gada 28.janvāra lēmuma lietā Nr.SKA-143/2008 12.punkts)*. Pieteikums par atlīdzinājumu nav patstāvīgs prasījums, tas nav pārbaudāms tiesā, ja nav pieļaujama ar to saistītā administratīvā akta vai faktiskās rīcības pārsūdzība.

[8] Vienlaikus tiesa norāda, ka Administratīvā procesa likuma 93.panta trešā daļa pieļauj privātpersonai prasīt atlīdzinājumu vienlaicīgi ar administratīvā akta vai faktiskās rīcības apstrīdēšanu vai pārsūdzēšanu, vai arī pēc tam, kad ir pabeigta attiecīgās administratīvās lietas izskatīšana pēc būtības (ir stājies spēkā augstākas iestādes lēmums, un tas nav pārsūdzēts, ir stājies spēkā tiesas spriedums vai arī tiesvedība lietā ir izbeigta, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 7.punktu).

„Attiecīgā administratīvā lieta" nozīmē lietu, kurā privātpersona sākotnēji apstrīdējusi vai pārsūdzējusi administratīvo aktu vai faktisko rīcību un kurā tā atzīta par prettiesisku, bet kurā atlīdzinājuma prasījums nav bijis vienlaicīgi pieteikts. Tādā gadījumā privātpersona var prasīt atlīdzinājumu pēc šādas lietas izskatīšanas

pabeigšanas *(skat. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 24.janvāra sprieduma lietā Nr. SKA–124/2011 9.punktu).*

Ievērojot minēto, secināms, ka personai ir tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību pēc tam, kad iestādē vai tiesā pabeigta lietas izskatīšana pēc būtības, proti, stājies spēkā iestādes lēmums vai tiesas nolēmums, attiecīgi atzīstot administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības prettiesiskumu.

[9] Tiesa, vērtējot pieteicēja prasījumu atlīdzināt morālo kaitējumu, konstatē un secina turpmāko.

[9.1] Vēršoties ar iesniegumu (pretenziju) *(lietas 48.lapa)* iestādē, pieteicējs norādījis, ka policijas pārvaldes darbības pret viņu ir bijušas nelikumīgas un nepamatotas, kā rezultātā ir aizskartas viņa cilvēktiesības, un tādējādi lūdzis atlīdzināt morālo kaitējumu Ls 1000 apmērā. Tai pat laikā pieteicējs atsaucies uz Liepājas tiesas 2010.gada 3.marta lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā Nr.120008510 *(lietas 39.-40.lapa)*, no kura, pieteicēja ieskatā, ir redzams, ka policijas pārvaldes darbības, kas tika vērstas pret pieteicēja brīvību, bijušas nelikumīgas un nepamatotas.

Ievērojot minēto, var secināt, ka pieteicējs uzskata, ka ar minēto Liepājas tiesas lēmumu iestādes rīcība atzīta par prettiesisku.

Tādējādi, tiesa secina, ka pieteicējs iestādei, izsakot lūgumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu, nav lūdzis atzīt Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes Kārtības policijas biroja rīcību par prettiesisku, jo uzskatīja, ka ar Liepājas tiesas lēmumu minētais fakts jau ir atzīts.

Arī iesniedzot pieteikumu tiesā, pieteicējs norādījis, ka ticis nepamatoti aizturēts, tomēr nelūdzot atzīt Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes Kārtības policijas biroja rīcību, kas izpaudusies pieteicēja nepamatotas brīvības ierobežošanā, par prettiesisku.

[9.2] Analizējot minēto Liepājas tiesas 2010.gada 3.marta lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā Nr.120008510, tiesa konstatē, ka ar to ir nolemts izbeigt lietvedību *E.S.* administratīvā pārkāpuma lietā pēc kodeksa 167. un 175.panta sakarā ar to, ka lietā nav konstatējams kodeksa 167. un 175.pantā paredzētais administratīvā pārkāpuma sastāvs, tomēr minētajā lēmumā Liepājas tiesa nav vērtējusi policijas darbinieku rīcību, aizturot pieteicēju un nogādājot policijas iecirknī, ko pieteicējs uzskata par prettiesisku un ar ko saista prasījumu par morālā kaitējumu atlīdzinājumu.

[9.3] Ņemot vērā, ka pieteicējs ne iestādē, ne arī tiesā nav izteicis prasījumu atzīt par prettiesisku Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes Kārtības policijas biroja rīcību, kā arī šāds fakts nav konstatēts ar Liepājas tiesas 2010.gada 3.marta lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā Nr.120008510, pieteicējam nav tiesību prasīt morālā kaitējuma atlīdzinājumu, jo iestādes rīcības prettiesiskuma konstatējums un cēloņsakarība ar nodarīto kaitējumu ir viens no atlīdzinājuma prasījuma pārbaudes elementiem.

Pamatojoties uz minēto un ievērojot, ka pieteikums par atlīdzinājumu nav patstāvīgs prasījums, tas nav pārbaudāms tiesā, ja nav pieļaujama ar to saistītā administratīvā akta vai faktiskās rīcības pārsūdzība, tiesa atzīst, ka lietā nav konstatējams morālā kaitējuma atlīdzināšanas pamats, līdz ar to pieteikums ir noraidāms.

[10] Ņemot vērā iepriekš šajā spriedumā minēto, tiesa pieteicēja prasījumu atzīst par nepamatotu un līdz ar to noraidāmu.

[11] Atbilstoši Augstākās Tiesas Senāta judikatūrai, kas veidojusies, ievērojot arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, tiesai ir pienākums argumentēt spriedumus, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesnešiem ir

jāuzklausa argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa *(sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 12.septembra sprieduma lietā Nr.SKA-280 8.punktu).*

Ievērojot iepriekš teikto, tiesa norāda, ka procesuālās ekonomijas dēļ citi argumenti lietā netiks vērtēti, jo tie nevar ietekmēt tiesas nolēmumu pēc būtības.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.–251., 254., 289.–291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt pilnībā E.S. pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru *E.S.* atlīdzinātu morālo kaitējumu Ls 1000 apmērā, izdošanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā 20 dienu laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu namā.

Tiesnese A.Kudrēviča